

Barn som pårørende – et eksempel fra Moss kommune

Østfoldkonferansen 7 juni 2022 – Kreftkoordinator Eirin CG Vedvik.

Moss
kommune

Agenda

- Når er barn pårørende?
- Historien om to jenter som skal miste pappaen sin
- Ulike verktøy brukt under kartleggingen
- Eksempler på noen andre verktøy
- Hvem bør vi være i teamet rundt?
- Vanlige reaksjoner
- Andre viktige poeng
- Boka «Pappa»

Når er barn pårørende?

Hvilken relasjon har barnet til den det gjelder?

Hvordan er barnet berørt av det som skjer?

Hvilke belastninger har barnet vært utsatt for?

August – Mai

- August blir en 43 år gammel mann operert for Glioblastom.
- 80% av svulsten fjernes. Kreftkoordinator er ønsket inn.
- Familien kartlegges. To jenter på 5 og 11 år.
- Skole og barnehage blir informert, helsesykepleiere kobles på.
- Far gjennomgår stråle – og cellegiftbehandling. Bistand fra kreftkoordinator, fysioterapeut, ergoterapeut og hjemmesykepleie.
- Februar familiekurs på Montebellosenteret «mor eller far kreftsyk».
- Barna vet at far kan dø av kreftsykdommen.

Moss
kommune

Mai

- U.t. kobles på for å følge opp barna da fars sykdom progredierer.
- Har flere hjemmebesøk for å etablere tillitt
- Kartleggingsverktøy

Moss
kommune

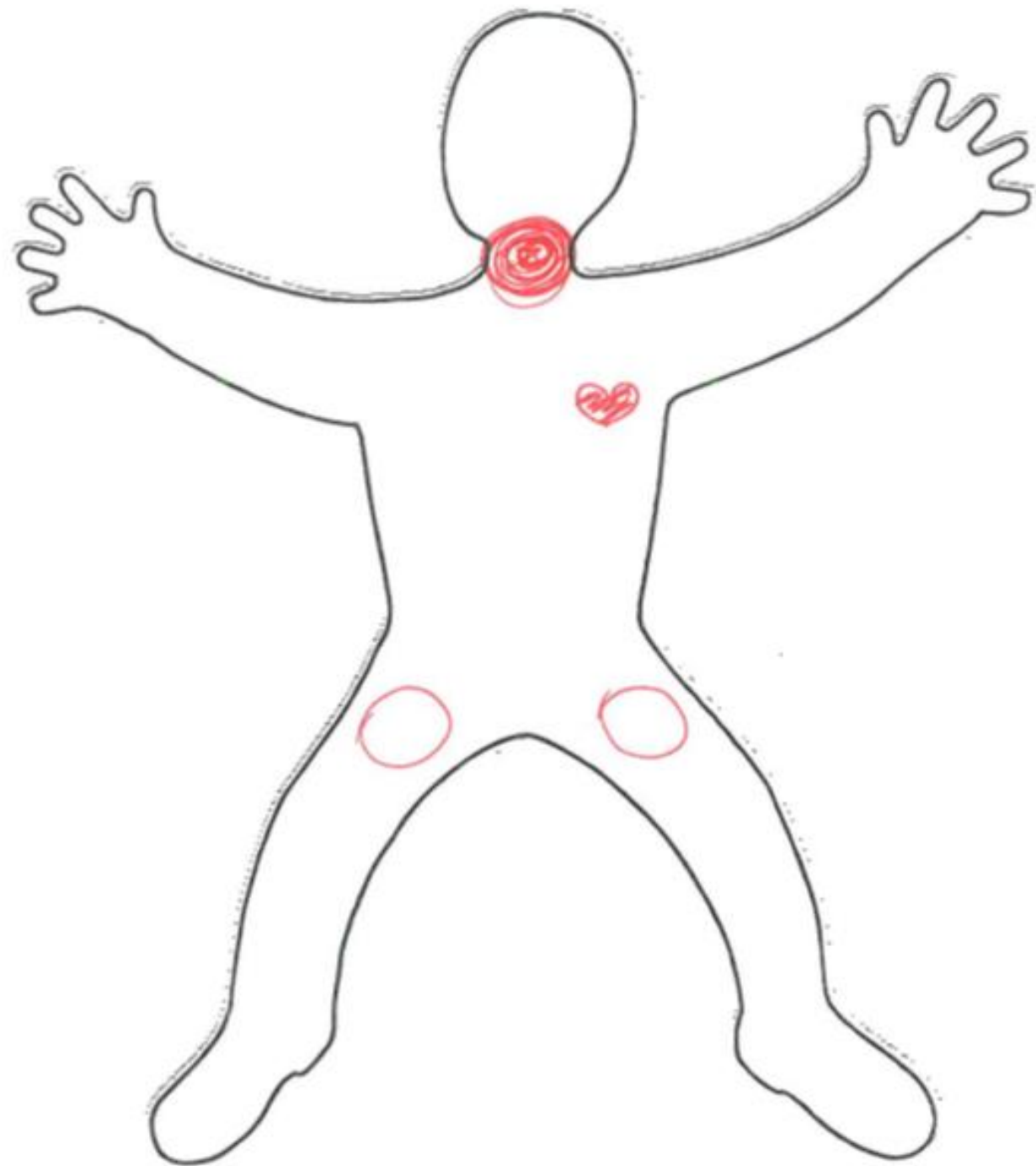
♀ 6år

Det gjør faktisk vondt!

Vi har alle sammen steder på kroppen vår hvor det noen ganger gjør vondt

Tegn *svakt rødt*, de steder på kroppen din, hvor det gjør litt vondt

Tegn **kraftig rødt**, de steder på kroppen din, hvor det gjør veldig vondt

Glad

Vanlig

Sur

♀ bar

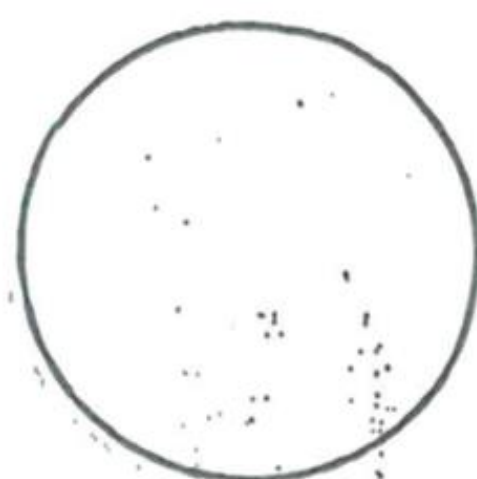
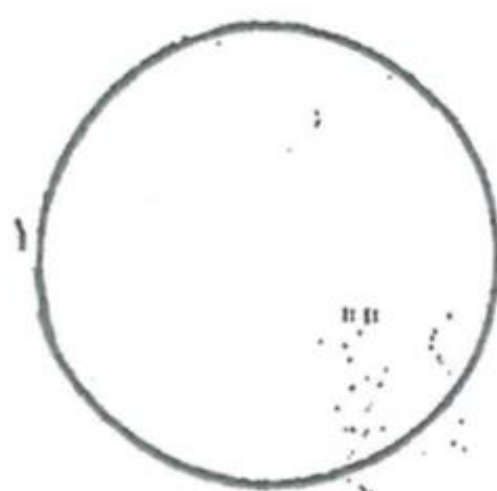
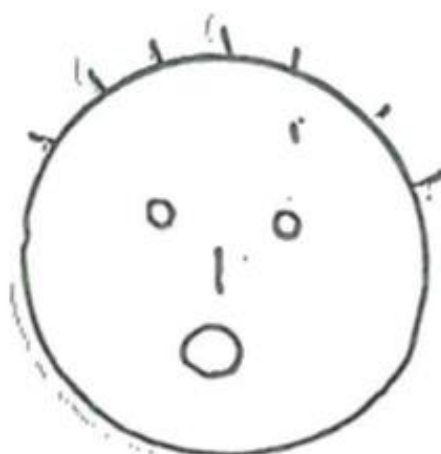
Sinna

Lei sea

Redd

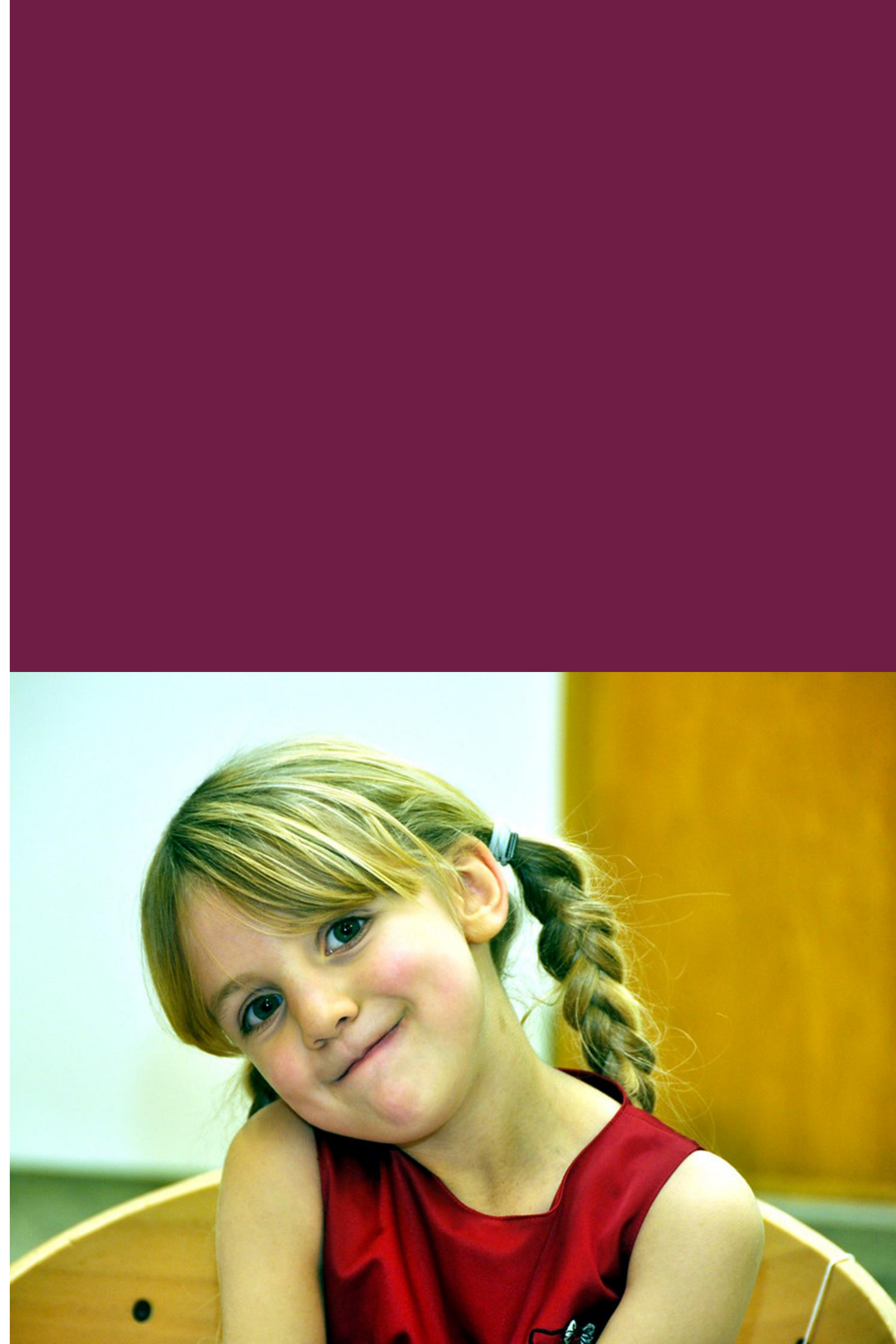
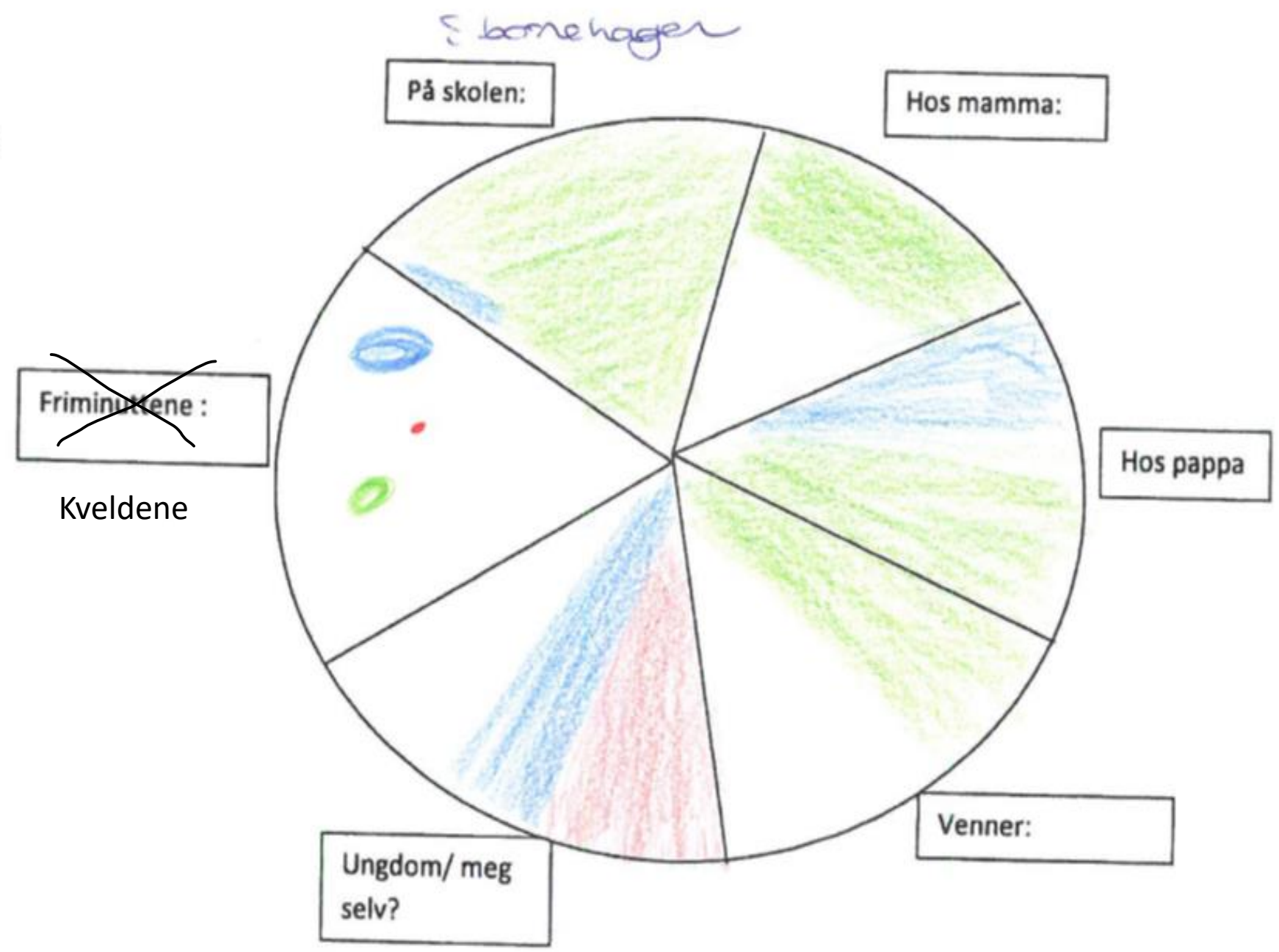

♀ bar

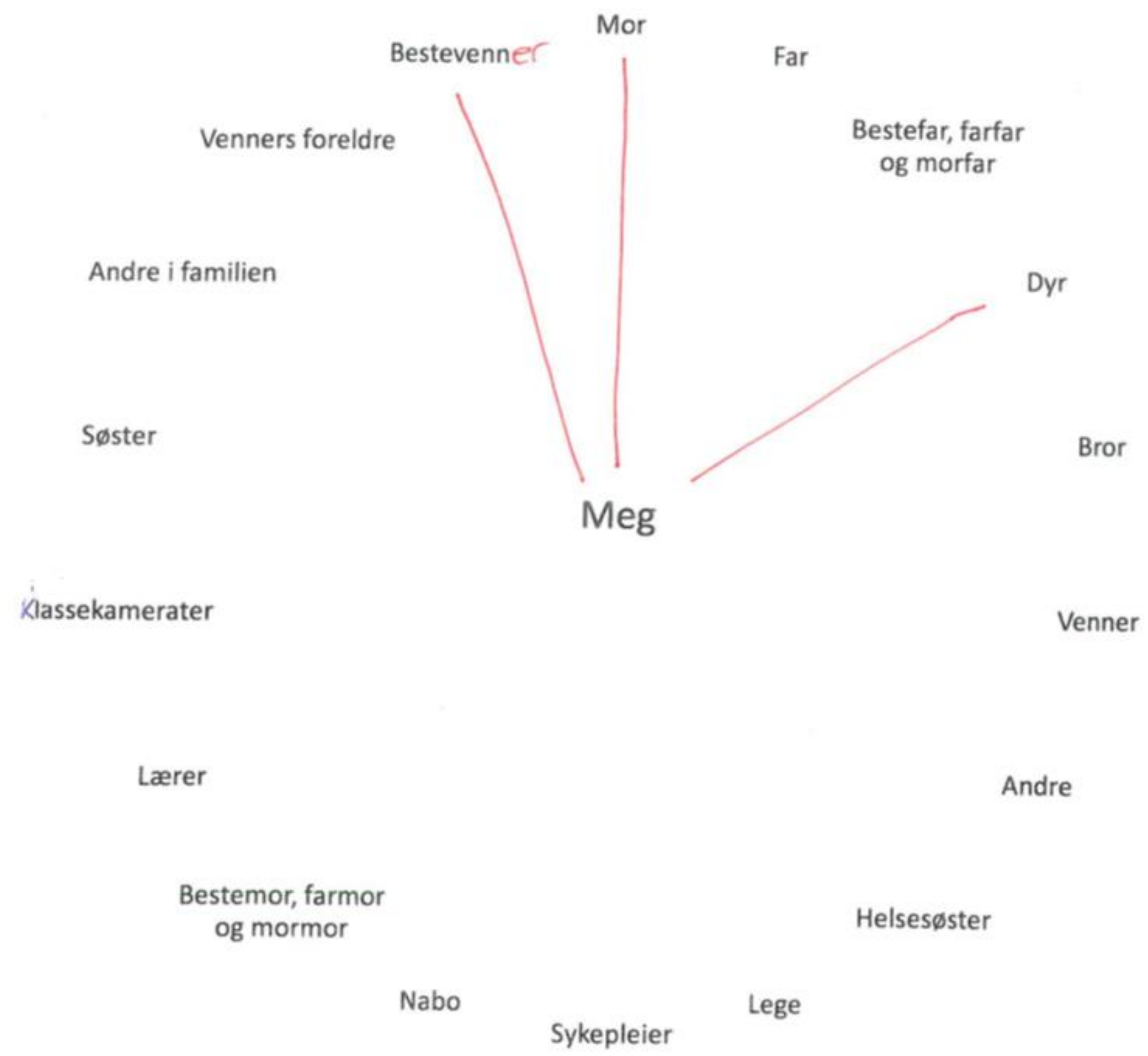
Livshjulet!

Fargelegg med 3 forskjellige farger:

- Grønn: Bra
- Blå: Passe
- Rød: ikke så bra/dårlig

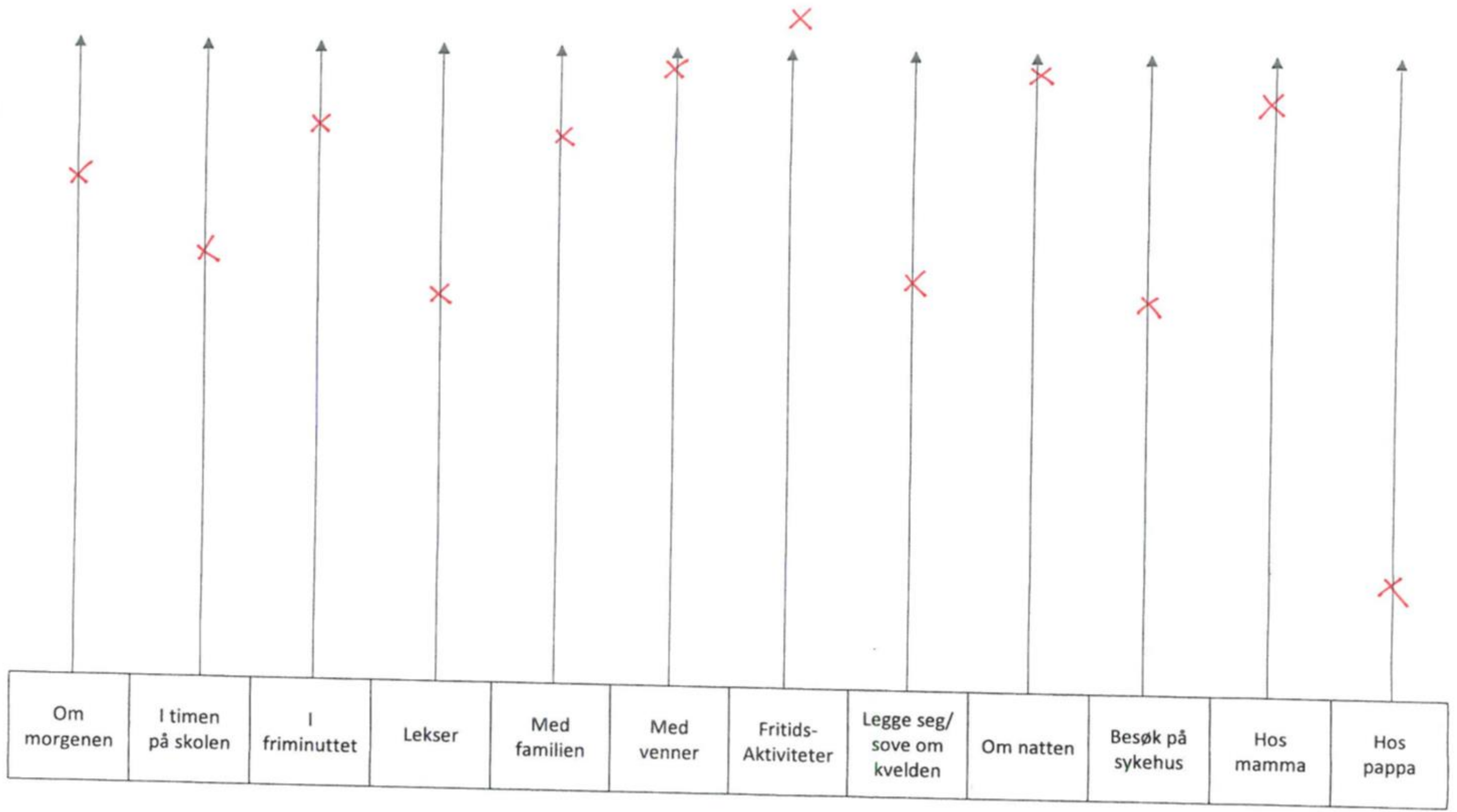

Nettverkskart for ♀ 12 år

♀ 12 år

Hvordan har du det?

Setningsutfylling:

Jeg blir lei meg når.....

Jeg blir glad når.....

Når jeg tenker på sykdommen.....

Jeg får dårlig samvittighet når.....

Om natten hender det jeg har mareritt om.....

På skolen.....

Jeg kjenner at jeg vil gråte når.....

Jeg kjenner at jeg blir sint når.....

Når jeg blir sint har jeg mest lyst til å.....

Jeg er mest redd for.....

Når mamma/pappa er lei seg.....

Når mamma/pappa er på sykehuset.....

Når mamma/pappa er dårlig tenker jeg.....

Når venner vil være sammen med meg.....

Jeg gleder meg til.....

Når jeg blir voksen.....

Juni - Juli

- Har samtaler med barna, treffer de minst en gang i uken.
- Ved å være ofte innom, får gjentatt viktig informasjon (endret personlighet med mer)
- Far dør fredelig hjemme midt i sommerferien

Moss
kommune

August – September

- Drar hjem til familien etter fars død, snakker med jentene og mor
- Første uke på skolen, har møte med lærerne. Det er ønskelig at u.t. informerer i klasserommene.
- Drar hjem til jentene og sammen finner vi ut hva som skal informeres om i klassene, jentene lager bildefremvisning av pappa, som vises under timen.
- Kommer på skolen og snakker i klassene til jentene, 1 trinn og 7 trinn

Moss
kommune

- Montebellosenteret, for etterlatte – når mor eller far er død, samt høstferieuken/påskeuken.
- Sorggrupper, åtte samlinger. Begge deltar

Moss
kommune

Andre nyttige verktøy

Setningsutfylling

Navn/dato: _____

Jeg blir lei meg når:

Jeg blir glad når:

Når jeg tenker på den syke, så er det første jeg tenker på at:

Jeg blir redd når:

Jeg kunne ønske at de hjemme:

Vennene mine har problemer med å skjønne at:

Jeg føler meg fornøyd når:

Det som er vanskelig å snakke med den syke om er:

Når den syke er på sykehus:

Det jeg tenker aller mest på er:

Når jeg tenker et år fram i tid så:

Hva er sant for deg?

Mamma og pappa er mer sint

Jeg er redd for at noen skal begynne å snakke om sykdommen

Jeg er redd noen skal spørre meg om sykdommen

Jeg er mest glad

På skolen er jeg bekymret for hvordan det går hjemme

Jeg får dårlig samvittighet når jeg tenker på den som er syk

Jeg er mer sint enn før

Jeg er mest trist

Av og til glemmer jeg at han/hun er syk

Av og til er jeg glad utenpå, men trist/redd inni meg

Av og til blir jeg så redd at jeg må få tankene bort

Av og til er jeg redd for framtiden

Jeg synes det er for trist stemning hjemme

Hjemme handler alt om sykdommen

Sammen med venner har jeg det veldig fint

Vi i familien har kommet nærmere hverandre

Om tre år tror jeg alt er bra

Når en jeg er glad i har kreft føler jeg meg

UNYTTIG

LEI MEG

TRYGG

REDD

SINT

ENSOM

TIL BRY

FLAU

HJELPELØS

SLITEN

HJELPSOM

MINDRE
VERD

USIKKER

OPTIMISTISK

STRESSET

Moss
kommune

Kartlegging av barn og ungdom

- Helsepersonell-loven §10a og b (2009/2017)
- § 10 a. Helsepersonells plikt til å bidra til å ivareta mindreårige barn som er pårørende til foreldre eller søsken
 - Helsepersonell skal bidra til å ivareta det behovet for informasjon og nødvendig oppfølging som mindreårige barn kan ha som følge av at barnets forelder eller søsken er pasient med psykisk sykdom, rusmiddelavhengighet eller alvorlig somatisk sykdom eller skade.
- § 10 b. Helsepersonells plikt til å bidra til å ivareta mindreårige barn som er etterlatte etter foreldre eller søsken
 - Helsepersonell skal bidra til å ivareta det behovet for informasjon og nødvendig oppfølging som mindreårige barn kan ha som følge av at en forelder eller et søsken dør.

	Dokumenttype:	Revideres av:	Godkjent av:	Ansvarlig enhet
	Vedlegg	Lise Holm Eide	Stine Lauritzen Sinding	Kommunalavdeling helse og sosial
	Revideres innen:	Versjon:	Godkjent dato:	Prosesseier:
	01.09.2019	4.0	30.04.2018	Gro Gustavsen

HS Kartlegging av barn 0-18 når foreldre eller søsken mottar helsehjelp

Avdeling/Virksomhet: _____

Dato: _____

Skjemaet finnes i Gerica og i Rиск Manager.

Barnets navn:	Fødselsdato:
Barnets relasjon til pasienten (f.eks. biologisk barn, stebarn, søsken)	
Barnets fastlege:	
Foreldreansvar:	
Mors navn:	
Fars navn:	
Søskens navn og alder: (hel-, halv- og stesøsken)	
Hvem bor barnet fast hos?	
Eventuelle samværsordninger	
Hvem bor i husstanden sammen med barnet?	
Hvilke personer er viktige for barnet?	
Hvordan påvirker din / søskens sykdom barnet? (følelsesmessig, praktisk støtte og oppfølging)	
Er du bekymret for barnet ditt?	
Ved eventuell innleggelse, hvem har daglig omsorg for barnet?	
Hvor er barnet på dagtid/ettermiddag/kveld?	
Vet barnet at du / søsken mottar hjelp?	
Trenger du hjelp til å informere barnet ditt om din / søskens tilstand?	
Hva mener du det er viktig å legge vekt på når barnet skal informeres?	

Tverrfaglig samarbeid

- Foreldre
- Andre pårørende
- Kontaktlærere
- Helsearbeidere
- Fastleger
- Barnehageansatte

Vanlige plager hos barn/ungdom

- Uro
- Dårlig samvittighet og skyldfølelse
- Redsel
- Sinne og aggresjon
- Søvnproblemer
- Generell engstelse
- Sjalousi og misunnelse
- Tristhet
- Snill og hjelpsom
- Ungdom som skifter miljø
- Konsentrasjonsproblemer
- Vennekonflikter
- Taushet og vegring

**NB: Barn kan
ikke sykmeldes
fra skolen**

Andre viktig poeng

- De opplever endringer i familielivet
- Mye redsel. De forstår ikke alltid hva som skjer med den syke
- Skåner sine foreldre
- Er lojale overfor sine foreldre
- Strever ofte med skyldfølelse
- De ser, hører, tolker og lager seg en forståelse som ikke alltid er sann
- Trenger realistisk informasjon slik at ikke fantasien tar overhånd.
- OBS: Foreldrenes frykt påfører barna bekymring
- Store omsorgsoppgaver
- Kan utvikle egne problemer
- Barn hjelpes best av gjennom foreldre og nære omsorgspersoner

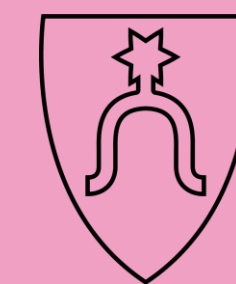
10-18 åringer ved Montebellosenteret hadde følgende ønsker til foreldrene

- Vær åpne, men ikke si ting om og om igjen
- Vær ærlige, men ikke fortell alle detaljene
- Ikke pynt på situasjonen
- Si sannheten med en gang
- Vær dere selv
- Ikke bruk sykdommen som unnskyldning for andre ting
- Det kan være vanskelig å si «nei» til å hjelpe til hjemme når foreldre er syke
- Be om hjelp fra andre enn familien
- Det er både bra og vanskelig å være med og se på behandling
- Hold det dere lover
- Ikke spør for mye om hvordan jeg har det

Behov hos barn og ungdom

- Å bli sett og verdsatt
- Å få hjelp til å forstå
- Å oppleve mestring
- Å slippe å få for stort ansvar
- Å bety noe
- Å få dele følelser og opplevelser
- Å få «frirom»

Moss
kommune

Nyttige nettsider

- Pårørendesenteret www.paroendesenteret.no
- Snakketøyet www.snakketoyet.no
- Barns beste
<https://sshf.no/helsefaglig/kompetansetjenester/barnsbeste>
- Klinikk for krisepsykologi
<https://krisepsykologi.no/informasjon/barn-og-unge/>
- Helsenorge [https://helsenorge.no/parorende/barn-trenger-
apenhet-om-sykdom](https://helsenorge.no/parorende/barn-trenger-
apenhet-om-sykdom)
- Kreftforeningen [https://kreftforeningen.no/rad-og-
rettigheter/mestre-livet-med-kreft/barn-og-unge/nar-barn-og-
unge-blir-parorende/](https://kreftforeningen.no/rad-og-
rettigheter/mestre-livet-med-kreft/barn-og-unge/nar-barn-og-
unge-blir-parorende/)

Takk for meg. 😊

eirin.vedvik@moss.kommune.no

Moss
kommune